

ÚJ MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

FÓKUSZBAN

Közigazgatás és kormányzás

TANULMÁNYOK

- GYERGYÁK FERENC: Előszó helyett
- TÓTH LÁSZLÓ: Az V. Orbán-kormány struktúrája és összetétele a végrehajtó hatalom prezidencializációja szempontjából
- BELÉNYESI EMESE: Versenyképes közigazgatás – a személyzetfejlesztés eszközeivel
- BÍRÓ PÉTER: A közigazgatási szervek bírságkiszabási gyakorlata a közigazgatási bíró szemével – a mérlegelési jogkör gyakorlásának kérdései
- DÚL JÁNOS: Az önkormányzati vagyongazdálkodásról a megyei jogú városok rendeleteinek tükrében

E-KÖZIGAZGATÁSI TANULMÁNY

- BUDAI BALÁZS BENJÁMIN – KISS-KÁLMÁN DÁNIEL: Egy kontextusérzékeny helpfelülettel szemben támasztott követelmények (fehér könyv)
- SÁNTHA GYÖRGY – PRODÁN-PAPP ÁGNES: Az adatkormányzás és az adatvezérelt kormányzás egymáshoz való viszonya
- NYÁRY GÁBOR: Adat- és digitális kormányzás egy forrongó világban – A nyílt forrású információk növekvő szerepe a diplomáciai munkában

FÓRUM

- KOI GYULA: Fenntarthatóság, jogtudomány, helyi önkormányzatok
- KELŐ-MÁTÉ JOHANNA: Urbánus legendák a közigazgatásban, avagy mítoszok ledöntése
- MOLNÁR JÁNOS – SZABÓ MÁRIA LAURA – SZEKERES DOROTTYA – TÓTH SZERÉNA: Nemzetközi adójogi csereszeminárium a kriptoeszközök személyi jövedelemadóztatásának kérdéseiről

A KÖZIGAZGATÁS BÍRÓSÁGI KONTROLLJA

- LEHÓCZKI BALÁZS – BERKES BÁLINT OTTÓ – BALOGH ZSOLT – DARÁK PÉTER – SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER: Felsőbírói jogesetek
- PAP MÁRK: A vadkártermelési eljárással összefüggő egyes jogalkalmazási kérdések

KÖNYVISMERTETŐ

- KOI GYULA: Recenzió a *Közigazgatási jog – Különös rész* című kötetéről
- TILK PÉTER: Szemelvények a helyi és területi közigazgatás aktuális kérdéseiről – Szamel Lajos és Ivancsics Imre emlékére
- KURUCZ ILDIKÓ: Kurázsai – Recenzió a *Bátorság a politikában* című kötetéről

2022. ÉVI TÁRGYMUTATÓ

Nemzetközi adójogi csereszeminárium a kriptoeszközök személyi jövedelemadózásának kérdéseiről

MOLNÁR JÁNOS – SZABÓ MÁRIA LAURA – SZEKERES DOROTTYA – TÓTH SZERÉNA¹

ABSTRACT

A Heidelberg–Ferrara–ELTE nemzetközi adójogi csereszemináriumot a Ferrarai Egyetem rendezte 2022-ben a kriptoeszközök adózásának egyes kérdéseiről a magánszemélyek vonatkozásában. A témát 6 pontra osztva vizsgálták a hallgatók német, olasz, magyar és nemzetközi adójogi szempontból. Ennek során felvázolták a személyi jövedelemadózás rendszerét és a tőkenyeresség fogalmát, kitértek a tőkeveszteségre vonatkozó szabályokra, ismertették a pénzváltás adójogi következményeit, elemezték a kriptoeszközökkel végzett ügyletek és a kriptoderivatívák személyijövedelemadó-kezelését, valamint a téma nemzetközi adójogi kérdéseit is tárgyalták.

International joint-seminar on the personal income taxation of crypto assets

The Heidelberg–Ferrara–ELTE international joint-seminar on the taxation of crypto assets in the context of natural persons was held by the University of Ferrara in 2022. The theme was divided into 6 topics the analyses of which was done by the students from the aspects of German, Italian, Hungarian and international tax law. The seminar covered the system of personal income taxation, the notion of capital gains and losses, the taxation of money exchange, the taxation of crypto assets and derivatives, and further, the international taxation issues of crypto assets.

1. Bevezetés

A 2009 óta évente megrendezett Heidelberg–Ferrara–ELTE nemzetközi adójogi csereszeminárium a koronavírus-járvány okozta kényszerű szünetet követően, 2019 után idén folytatódott. Az ELTE ÁJK négy joghallgatója képviselte hazánkat 2022. május 2-án és 3-án a csereszemináriumon, amelynek munkacíme „*Framing Wealth (and Taxing it): the Case of Capital Gains and Cryptocurrencies*” volt. Az esemény helyszínét a Ferrarai Egyetem biztosította, a rendezvény házigazdája Prof. Marco Gregg volt. A német küldöttség Prof. Ekkehart Reimer vezetésével érkezett. A magyar csapatot négy oktató kísérte el az ELTE ÁJK Pénzügyi Jogi Tanszékéről.²

A csereszeminárium úgy épült fel, hogy a német, az olasz, valamint a magyar hallgatók a felkészülés során kutatták témájuk nemzeti jogi vonatkozásait, majd előadások formájában ismertették kutatási eredményeiket, továbbá összevetették egymással a nemzeti jogok megismert megoldásait, és kitértek a téma nemzetközi adójogi problémáira is. A kétnapos csereszeminárium a kriptoeszközökkel végzett különböző ügyletek egyes adózási kérdéseit vizsgálta 6 témára bontva, amelyek közül az első három a központi téma (a kriptoeszközökkel végzett ügyletek személyi jövedelemadó kezelése) meg alapozására szolgált, az utolsó kettő pedig azt egészítette ki egyrészt a kriptoeszközökre épülő derivatívákra vonatkozó, másrészt nemzetközi adójogi kérdésekkel. A hat téma lényege az alábbiak szerint foglalható össze magyar nézőpontból.

2. Az első téma: a személyi jövedelemadózás rendszere és a tőkenyeresség fogalma

A konferencia első témája a tőkenyeresség adóztatásának alapstruktúráját járta körbe a magánszemélyek vonatkozásában. Az előadók (Tim Buchholz, Karidomatis Dimitrios és Szekeres Dorottya) célja az volt, hogy a kriptoeszközökből származó jövedelem adózásának kérdései elhelyezhetővé válja-

¹ A szerzők az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar (a továbbiakban: ELTE ÁJK) joghallgatói, a csereszeminárium magyar küldöttségének résztvevői. A csereszeminárium az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalát emelő programjának támogatásával valósult meg. A szemlélt szerkesztette Kecő Gábor, lektorálta Simon István. A csereszeminárium honlapja megtekinthető: <https://www.dirittotributario.eu/ferrara2022> (letöltve: 2022. 07. 28.).

² A magyar hallgatók felkészítését Simon István (tanszékvezető egyetemi docens) irányította Darák Péter (egyetemi docens), Kovács Dániel Máté (egyetemi adjunktus) és Kecő Gábor (egyetemi adjunktus) közreműködésével.

nak a személyi jövedelemadózás nemzeti rendszereiben. Az előadók bemutatták a német, a magyar, továbbá az olasz adórendszert, amely magában foglalta mindhárom ország személyi jövedelemadó törvényének felvázolását, a jövedelemtípusok rendszerének ismertetését, illetve a kapcsolódó adóeljárás szabályok kifejtését. A vizsgálat egyik kiemelt pontja az volt, hogy a jövedelmet (nyereséget) miként kell kiszámítani, azaz mi a viszony a jövedelem és a bevétel között. A kettő közötti különbség (költségelszámolás) a ténylegesen fizetendő adó kiszámításánál ugyanis lényegi jelentőségű.

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (továbbiakban: Sza tv.) szabályozza a természetes személyek által elért tőkenyereség adóztatását. A magyar jövedelemtípusok rendszere két fő részre oszlik: az összevont adóalapból származó jövedelmekre és a külön adózó jövedelmekre. A tőkenyereség adóztatása a külön adózó jövedelmek között történik, különféle jövedelemtípusok alá besorolva az ügyletek sajátosságainak megfelelően. A jogalkotó 2022 januárjától ebben a részben helyezte el a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem speciális adójogi szabályait.³ A tőkenyereség modellszinten azt a különbözetet jelenti, amennyivel az eszköz eladási (átruházási) ára meghaladja a megszerzésére fordított összeget. Fordított esetben tőkevesztésről van szó.

Kiemelendő, hogy Magyarországon tőkenyeresésként csak a realizált nyereséget adóztatjuk, tehát az elidegenítés és az abból származó bevétel szükséges eleme a tényleges adófizetési kötelezettségnek. Hangsúlyozandó, hogy a kriptoeszköz birtoklása esetén, annak eladása hiányában, csupán azért, mert az eszköz értéke nő, nem keletkezik adófizetési kötelezettség. Megjegyzendő továbbá, hogy a kriptovaluták egymás közötti adásvétele a hatályos szabályozás értelmében nem adóköteles ügylet Magyarországon.

Az összehasonlítás jegyében a tőkenyereség általános bemutatásánál szükséges szólni arról, hogy Magyarországon – egy kivételtől eltekintve⁴ – nem teszünk különbséget rövid távú és hosszú távú befektetések között, így az ezekből származó nyereség adóztatása sem különül el generális szinten. A kriptoeszközökkel kapcsolatban megállapítható, hogy az ezekbe való tartós befektetést nem kezeli másként az adójog, mint a rövid távú spekulációkat. Az adómérték tekintetében rögzítendő, hogy a három vizsgált állam közül csak Magyarországon vonatkozik lineáris (15%-os) kulcs a tőkenyereségre. A másik két ország adómértéke progresszív és magasabb. A német adómérték akár a 42%-ot is elérheti.

3. A második téma: a tőkevesztés

A tőkenyereség kérdéskörét követően a konferencia második témája a tőkevesztés adójogi kezeléséről szólt. E tárgykörben Giulio Braccioni, Milena Dietz, Szekeres Dorottya és Tóth Szeréna tartott előadást „*Tax treatment of capital losses*” címmel. Az előadás során a tőkevesztéseket érintő olasz, német

és magyar jogi megoldások tárgyalása után a prezentációt közös, a nemzeti szabályozások közti különbségeket, hasonlóságokat kiemelő táblázatok bemutatása zárta. A tőkevesztések kezelésének tárgykörével kapcsolatosan az merül fel kérdésként, hogy lehetséges-e az adóévben keletkező veszteségnek meghatározott összegig terjedő mértékben való átvitele a következő adóévre, amelynek eredményeképpen az ily módon „átvitelt” veszteségnek a következő adóév nyereségéből való levonásával a fizetendő adó csökkenthető. Magyarországon – párhuzamosan azzal, hogy csak a realizált nyereség számít az adózatható jövedelem körébe sorolandónak – csakis a realizált, ténylegesen felmerült veszteség adójogi kezelése valósulhat meg, emellett ki kell emelni azt is, hogy a tőkevesztés kezelése nem általános a jelenlegi magyar adójogi rendszerben, hiszen szűk körben – három meghatározott típusú ügylet nyomán felmerült tőkevesztés esetében – élhet a magánszemély az adókiegyenlítés módszerével. Ezek az ügyletek a következők.

A magyar szabályozásban a tőkevesztések kezelésének egyik módszere a csereügyletek – swap ügyletek – esetében merül fel. A swap (mely lehet deviza-, tőke- és kamatcsereügylet) fogalmát a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) adja meg, mely alapján a swap egy olyan összetett megállapodás, amely pénzügyi instrumentum cseréjére vonatkozik, és amely általában egy azonnali és egy határidős adásvételi ügyletből, illetve több határidős ügyletből áll össze.⁵ Ha a magánszemély csereügyletet köt, és a csereügyleti kiadás a csereügyleti bevételt meghaladja, akkor a csereügyleti veszteség után adókiegyenlítésre jogosult, mely az ügylet időtartama alatt folytonosan vezetett elszámolási nyilvántartás útján valósulhat meg. E nyilvántartás vezetése oly módon zajlik, hogy amennyiben az ügyletből adott adóévben jövedelem keletkezik, akkor e jövedelemnek a 15%-os adómértékkel számított adóját fel kell tüntetni – ez az összeg az adókiegyenlítési keret. Ha viszont adott adóévben a csereügyletből veszteség származik, akkor e veszteségre kell alkalmazni a 15%-ot, mely szorzatot az Sza tv. adókiegyenlítésre jogosító összegnek nevez.⁶ E speciális nyilvántartás „göngyölitett” jellege abban nyilvánul meg, hogy az ügylet tartama alatt az adókiegyenlítési keret folyamatosan növekszik a nyereséges adóévekben bevallott adó mértékével, ha pedig a további adóév veszteséges, akkor az adókiegyenlítésre jogosító összeg növekszik az adott évi csereügyleti veszteség és az adókulcs szorzatával.⁷ Abban az esetben, ha a magánszemély az elszámolásban a korábbi, veszteséges években feltüntetett adókiegyenlítésre jogosító összeget, akkor ezt a nyereséges adóévben megfizetett adóként érvényesítheti,⁸ az adókiegyenlítésre jogosító összeget levonhatja abból az adóból, amit a nyereséges ügylet után kell megfizetni. Összességében az adókiegyenlítés csereügylet esetén azt eredményezi, hogy csak a teljes csereügyleti időtartamra számított tényleges keletkezett jövedelem után kell adózni, ám ha több csereügylet is kötött a magánszemély, az összes csereügyletre külön-külön kell megállapítani és bevallani a

³ Lásd Sza tv. 67/C. §.

⁴ Tartós befektetésekből származó jövedelem. Lásd Sza tv. 67/B. §.

⁵ Sztv. 3. § (8) bekezdés 7. pont.

⁶ Sza tv. 65/B. § (9) bekezdés a) pont.

⁷ Sza tv. 65/B. § (9) bekezdés b) pont.

⁸ Sza tv. 65/B. § (7) bekezdés.

keletkező jövedelmet, és a különféle csereügyletekből származó nyereségnek, veszteségnek az összevonására nincs lehetőség.⁹

Második esete az adókiegyenlítésnek Magyarországon az ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelmek esetén lehetséges. Több definíciós elem teljesülése is nélkülözhetetlen ahhoz, hogy ténylegesen tárgya lehessen az adókiegyenlítésnek a veszteség, így például befektetési szolgáltatónak kötni az ügyletet, vagy legalább befektetési szolgáltatónak közre kell működnie – ilyen például az árutőzsdei szolgáltató vagy a hitelintézet –, pénzügyi eszközre kell irányulnia, de a legmeghatározóbb, hogy a Magyar Nemzeti Bank felügyeleti tevékenységi körébe kell hogy tartozzon az adott ügylet. Az alapelv megegyezik az előzőekben ismertetett swap ügyletekből származó veszteség elszámolással, azonban van egy lényegi különbség: a csereügyletből származó jövedelmektől eltérően itt az adózás szempontjából az összes ügylet nyeresége és vesztesége irányadó. Ez azt jelenti, hogy az adókiegyenlítésre a pozitív adóév végén akkor van lehetőség, ha az adott adóévben vagy az adóévet megelőző két évben az összes ellenőrzött tőkepiaci ügyletből együttvéve veszteség származott, és ezt a veszteséget megszorozva az adott évben hatályos adókulccsal kapjuk meg azt az összeget, amellyel a nyereséget generáló évben a befizetendő adó csökkenthető. Eljárási szempontból megemlítendő, hogy a veszteség feltüntetése az adott évi adóbevallásban az adóalany felelőssége és kötelezettsége, mert csak a bevallásban feltüntetett veszteség után keletkezik jogosultság veszteségelszámolásra.

Harmadik esete a veszteség elszámolásának Magyarországon 2022. januárjától kezdve a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelmek esetén lehetséges. A vonatkozó szabályokról a negyedik téma keretében írunk. Itt csupán annyi említendő meg, hogy a szabályozás ebben az esetben megegyezik az ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelem esetén történő adókiegyenlítés szabályozásával.

Összefoglalóan megállapítható, hogy általános szinten nem nyert teret Magyarországon a tőkeveszteség elszámolásának lehetősége. Adókiegyenlítésre csak azon jövedelemtípusok esetében van lehetőség, amelyeknél kifejezetten biztosítja ennek igénybevételét a jogalkotó. Az olasz és német megoldáshoz képest koncepcionális különbség, hogy míg Magyarországon a veszteségre alkalmazzuk az adóértéket, és így kapjuk meg a fizetendő adóból a levonható összeget, addig a két másik országban először magát a veszteséget vonják le a nyereségből, és e kettő különbözetére alkalmazzák a megfelelő adóértéket.

4. A harmadik téma: a pénzváltás adójogi kezelése

A konferencia harmadik témája keretében a különféle államok hivatalos pénznemeinek – akár számlapénz (deviza), akár készpénz (valuta) formájában történő – váltásából származó nyereség és veszteség kezelését tárgyalta Giada Rizzato,

Kondé Benedek és Tóth Szeréna. Az Szja tv. értelmében amikor egy magánszemély devizába, valutába fektet be, és azt egy későbbi időpontban eladja, akkor nyereségre tehet szert, ám a pénzváltásból származó nyereség nincs nevesítve az Szja tv.-ben a tőkejövedelmek között. Bár a pénzváltási tevékenységből származó nyereség a forint és a külföldi pénznem közti átváltási árfolyam ingadozásából származik, a deviza-, valutaügyletek árfolyamnyereségéből származó jövedelem nem tartozik az Szja tv. 67. §-ában taglalt árfolyamnyereségből származó jövedelem körébe. E szakasz az értékpapírból származó árfolyamnyereséget foglalja magában, és bár az „*értékpapír*” fogalma igen tág kört ölel fel az Szja tv. szerint, a valuta-, devizaügyletek árfolyamnyereségéből származó jövedelem nem tartozik ebbe bele.¹⁰ A pénzváltási tevékenységből származó nyereség és veszteség adójogi kezelését négy szempontból vizsgáltuk.

Egyrészt a pénzváltási szolgáltatás alkalmi igénybevételének adójogi minősítése merült fel kérdésként. Az Szja tv. 1. mellékletének 7.4. pontja szerint, ha az átváltás nem üzletszerű tevékenység keretében történik, akkor adómentes a valuta, deviza forintba, a forint devizára, valutára való átváltásakor keletkezett árfolyamnyereség. Összehasonlításképpen említendő, hogy a német jog egy számszerű limitet határoz meg e nyereség adómentes vagy adóköteles voltának megítélésakor. Eszerint, ha a nyereség egy éven belül számítva nem éri el a 600 eurót, akkor a pénzváltásból származó nyereség adómentes.

Másrészt, ha a pénzváltás üzletszerű jelleggel történik, vagyis a magánszemély rendszeresen, nyereségszerzési céllal, előre meg nem határozható számú ügylet keretében vált pénzt, akkor a fentiek szerinti mentesség nem vonatkozik rá. Kérdés, hogy az e tevékenységből származó nyereség az Szja tv. rendszerében milyen jövedelemnek minősül. Mivel az üzletszerű pénzváltásból keletkező nyereséget nem lehet más jövedelemtípus alá besorolni, az egyéb jövedelem kategóriájába tartozik, hiszen ilyennek tekintendő minden olyan bevétel, amelynek adókötelezettségére az Szja tv. eltérő rendelkezést nem tartalmaz.¹¹ Az egyéb jövedelem az összevont adóalap részét képezi, így a pénzváltási szolgáltatás üzletszerű igénybevételéből származó jövedelem – mint egyéb jövedelem – az összevont adóalap részének esik a 15%-os személyi jövedelemadó alá.

Harmadrészt el kell különíteni azt az esetet, mikor a magánszemély nem a pénzváltási szolgáltatást igénybe vevő, hanem az azt nyújtó fél. Kérdésként merült fel, hogy egy magánszemély nyújthat-e egyáltalán pénzváltási szolgáltatást. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) alapján a pénzváltási tevékenység egy kiegészítő pénzügyi szolgáltatás,¹² és kizárólag hitelintézet jogosult e tevékenység végzésére.¹³

¹⁰ Uo. 193–194.

¹¹ Szja tv. 28. § (1) bekezdés.

¹² Hpt. 3. § (2) bekezdés a) pont.

¹³ Hpt. 8. § (2) bekezdés b) pont. Az egyik másik kérdés, ha a magánszemély engedély nélkül végez pénzváltási tevékenységet. Ekkor egyrészt arra szükséges felhívni a figyelmet, hogy a jogosulatlan pénzügyi tevékenység bűncselekmény (lásd a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 408. §). Másrészt arra, hogy az adókötelezettséget nem befolyásolja az, hogy a magatartás törvényi rendelkezésbe ütközik [lásd: az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 3. § (1) bekezdés].

⁹ SIMON István (2021): *Pénzügyi jog II.* Budapest, ELTE Eötvös. 197. ISBN 9789633123256.

Habár így magánszemély számára a magyar jog nem teszi lehetővé, hogy a pénzváltási tevékenységet maga nyújtsa, ám egyéni vállalkozóként közvetítheti a szolgáltatást a hitelintézet számára.¹⁴ Ez esetben az egyéni vállalkozó és a hitelintézet adókötelezettsége elkülönül; a pénzváltásból eredő, az árfolyamváltozásból származó nyereség és veszteség a hitelintézetnél realizálódik, így a nyereség után is a pénzváltás végzésére engedélyt kapó hitelintézet adózik. Fő szabály szerint társági adót kell fizetnie. Ezzel szemben az egyéni vállalkozó nem a pénzváltás nyeresége után, hanem a hitelintézet javára végzett közvetítői tevékenységből eredő jövedelem után adózik. Ha az egyéni vállalkozó az Szja tv. szerint kívánja adókötelezettségét teljesíteni, akkor ezt a külön adózó vállalkozói jövedelemtípus szabályai szerint teheti meg; a vállalkozói adóalap után 9% az adómérték,¹⁵ a vállalkozói osztalékalap után pedig 15% osztalékadót is kell fizetni.¹⁶

Végül a pénzváltás utolsó aspektusa az, amikor a devizával való kereskedés szabályozott piacon történik, és a magánszemély az alaptermék, a deviza árfolyamának alakulására vonatkozó határidős ügyletet köt.¹⁷ Ha ezen ügylet megfelel az Szja tv. 67/A. § (3) bekezdése szerinti ellenőrzött tőkepiaci ügylet kritériumának, akkor az ügylet révén keletkező jövedelem az Szja tv. rendszerében a tőkejövedelmek részét képező ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelemként esik a személyi jövedelemadó alá.

5. A negyedik téma: kriptoeszközökkel végzett ügyletek személyijövedelemadó-kezelése

A csereszeminárium központi témáját Filippo Mingardo, Katharina Steuer és Molnár János előadásában hallhattuk. A magyar szabályozás körvonalai az alábbiak szerint foglalhatók össze. A kriptoeszközökkel való kereskedelem Magyarországon is növekvő volumene szükségessé tette, hogy az ilyen típusú ügyletekből származó jövedelem mint a tőkejövedelmek egy új formája beépítésre kerüljön a személyi jövedelemadó magyarországi rendszerébe. Ezt felismerve a magyar jogalkotó módosította az Szja tv.-t, kiegészítette a 67/C. §-szal, amely 2022. január 1-jén lépett hatályba.

A szabályozás alapja a kriptoeszköz fogalma. Az Szja tv. alapján kriptoeszköz az érték vagy jogok digitális megjelenítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható. Megállapítható, hogy a fogalom meghatározása nagyon tág. A „megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia” definíciós elem lehetőséget ad arra, hogy jövőbeni és még meg nem alkotott technológiákon alapuló digitális eszközök adóztatását is lehetővé tegye. A fogalom a nemzetközi szakiro-

dalomban is ismert „crypto asset” fogalmára épít, és alapvetően az uniós irányelvjavaslat¹⁸ fogalom meghatározását alkalmazza.

Az új jövedelemtípus esetében az adótergő a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem. Ezt a fogalmat két részre tudjuk bontani. Egyrészt a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletre, amely olyan ügylet, ami bárki számára megköthető, elérhető (azaz nem zártkörű), és amelynek eredményeként a magánszemély kriptoeszköz átruházása, átengedése révén (ideértve a kriptoeszköz biztosított jog gyakorlását is) nem kriptoeszköz formájában szerez vagyoni értéket. Másrészt az előbbi ügyletből keletkező jövedelemre, ami akkor áll elő, ha a tárgyév, azaz az adóév során az önálló, különálló ügyletek összesített bevétele meghaladja az összesített tárgyevi kiadásokat. Ha ez fordítva igaz, vagyis a tárgyevi összesített kiadások összege haladja meg a tárgyevi összesített bevételek összegét, akkor ügyleti veszteség keletkezik, így nem jön létre adózatható jövedelem. A jogalkotó könnyítést is tett kis értékű ügyleti nyereség esetén, amire nem térünk ki ezen a helyen. Kiemelendő, hogy a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem fogalma nem tesz különbséget a kriptoeszköz előállítására (azaz a bányászatra) és a kriptoeszköz elidegenítése között. Egy tág fogalom hatálya alá vonta tehát a jogalkotó ezt a két gazdasági eseményt. Adómérték az összes, az adóévben kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem 15%-a.

A kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem megállapításának módja az ellenőrzött tőkepiaci ügyletből származó jövedelem meghatározásához hasonló logikára épül. Bevétel a kriptoeszköznek a kriptoeszköz átruházása, átengedése időpontjára megállapított szokásos piaci értéke. A szokásos piaci érték alkalmazása azért fontos, mert például ha magánszemély eladja a kriptoeszközét, de nem a szokásos piaci árak megfelelő összegért, hanem kevesebbért vagy többért, akkor nem a valós bevételt kell az adóalap megállapításakor figyelembe venni, hanem a kriptoeszköz átruházásakor szokásos piaci árát. A szabályozás így próbálja csökkenteni az adóelkerülés lehetőségét.

Kiadás a törvény szerint minden olyan összeg, amit az adózó a kriptoeszközök megszerzésére és az ügyletkező kapcsolódó díjakra, jutalékokra igazoltan fordított. Tehát elszámolható az ügyletkező kapcsolódó díjak, jutalékok, ideértve a konkrét ügyletkező nem kapcsolódó, de a kriptoeszközök tartásával összefüggő tárgyevi igazolt kiadások is. Az Szja tv. pontosan felsorolja, hogy az ügyleti eredmény megállapítása során kriptoeszköz megszerzésére fordított kiadásként mi vehető figyelembe.¹⁹

Röviden arról is szólni kell, hogy hogyan történik az adózás. Az adóalany magánszemély a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelmét és annak adóját az adóhatóság közreműködése nélkül elkészített bevallásában vagy az adóbevallási tervezet adatait kiegészítve vallja be, és az adót a bevallás benyújtására nyitva álló határidőig fizeti be.

¹⁴ Hpt. 11. § (4) bekezdés, 6. § (1) bekezdés 90. pont a)-b) alpont.

¹⁵ Szja tv. 49/B. § (9) bekezdés.

¹⁶ Szja tv. 49/C. § (7) bekezdés.

¹⁷ Budapesti Értéktőzsde: Kiemelt információkat tartalmazó dokumentum. Határidős deviza. Lásd <https://www.bet.hu/Befektetok/Kiemelt-informaciokat-tartalmazo-dokumentumok-KID> (letöltve: 2022. 07. 28.).

¹⁸ 2020/0265 (COD) Javaslat: az Európai Parlament és a Tanács rendelete a kriptoeszközök piacáról és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról.

¹⁹ Lásd az Szja tv. 67/C. § (4) bekezdés.

6. Az ötödik téma: a kriptoderivatívák személyijövedelemadó-kezelése

A kriptoderivatívák lehívásából vagy elidegenítéséből származó nyereség és veszteség adózásába Noah Rauth, Nicola Morelli és Szabó Mária Laura vezette be a hallgatóságot. A derivatívák (származékos ügyletek) Sztv.-ben fellelhető definíciója²⁰ volt a magyar előadás kiindulópontja. Azt is figyelembe kellett továbbá venni, hogy a származékos ügyletek a legtöbb esetben pénzügyi eszközöknek minősülnek.²¹ A derivatívák három típusa volt a vizsgálat tárgya, amelyek közül mind pénzügyi eszköz.²² Ezek a future/forward ügyletek (határidős ügyletek), swap ügyletek (csereügyletek),²³ valamint az opciós ügyletek (vételi jog) voltak.²⁴

A határidős ügyletek, amennyiben azok szabályozott piacon zajlanak, ellenőrzött tőkepiaci ügyletnek minősülnek. Ez a besorolás igen fontos szerepet játszik a jövedelem számítási módjánál, ugyanis az ellenőrzött tőkepiaci ügyletekből származó jövedelem megegyezik az összes ügyleti nyereség és az összes ügyleti veszteség különbözetével.²⁵ Az opciós ügyletek adójogi kezelésére ugyanez vonatkozik.²⁶ A csereügyletek esetében azonban ügyletenként kell kiszámítani a jövedelmet.²⁷ Jelenleg Magyarországon alacsony a swap ügyletek száma. 2007 óta azonban ez a konstrukció része a személyi jövedelemadóra vonatkozó szabályozásnak, amit a jogalkotó azzal indokolt, hogy növekedett a különböző valutákban történő jelzáloghitel-konstrukciók volumene.²⁸

Kérdés, hogy ha az előző ügyletek kriptoeszközt is tartalmaztak, hogyan adóznak a személyi jövedelemadó keretei között. Két megoldási lehetőség kínálkozik: a fent ismertetett módokon adóztathatók normál származékos termékek módjára (ezt nevezzük derivatívakénti adózásnak), vagy pedig úgy, ahogyan a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelemre vonatkozó szabályok szólnak (ezt nevezzük kriptoeszközkénti adózásnak). Utóbbi szabályok – ahogyan fentebb írtuk – 2022 óta hatályosak, ennek következtében még nincs kiforrott hazai gyakorlata a kriptoderivatívák személyijövedelemadó-kezelésének. A besorolás kérdése többek között azért is lényeges, mert egyáltalán nem közömbös, hogy a jövedelem meghatározása az összes ügylet szintjén, vagy pedig ügyletenként történik. Jelenleg Magyarországon ritkán kerül sor kriptoderivatívákkal kapcsolatos tranzakciókra, éppen ezért a kérdés még nem jelentős gyakorlati problémaként merül fel.

7. A hatodik téma: a kriptoeszközök nemzetközi adójogi kérdései

Az utolsó téma azt járta körbe Nils Gehrlein és Anna Miotto előadásában, hogy a kriptoeszközök elidegenítése milyen speciális nemzetközi adójogi problémákat vet fel. Különösen arra a kérdésre keresték a választ, hogy a kriptoeszközök elidegenítéséből származó jövedelem az OECD Modellegyezménye²⁹ melyik szakasza alá tartozik. Az árfolyamnyereség (13. cikk) és az egyéb jövedelem (21. cikk) kategóriája jelenti az alternatívát. A besorolásban az okozza a nehézséget, hogy az árfolyamnyereség fogalmát a Modellegyezmény és annak kommentárja sem határozza meg. Ilyen esetben az adóegyezmény részes államainak belső adójogát kell alkalmazni, ami az eltérő minősítés kockázatát veti fel. Ez annak a lehetőségét teremti meg, hogy míg az egyik állam adójoga szerint például árfolyamnyereségnek minősül az előbbi ügylet, addig a másik állam adójoga értelemben más jövedelemtípusnak, amire példa lehet az egyéb jövedelem az Sza tv. 2022 előtti hatályossági állapotában. Ez azért jelent problémát, mert az ügylet minősítésének ütközése (*conflict of qualification*) könnyen ketős adóztatási helyzethez vezethet. Ezenfelül az is szóba került még, hogy a kriptoeszközöket mennyiben lehet az adójogban úgy kezelni, mint a tulajdonjog tárgyait, amelyek felett gyakorolható a rendelkezési jog. Ez a kérdés azért releváns, mert a Modellegyezmény 13. cikk (5) bekezdése anélkül szól a tulajdon bármely tárgyáról (*any property*), hogy fogalommeghatározást adna hozzá.

8. Zárszó

A magyar jogalkotó – felismerve a kriptoeszközök magyarországi széles körű elterjedését – a 2022-es adóévtől speciális személyijövedelem-adózási szabályokat alkotott, a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelmet külön adózó tőkejövedelemnek minősítette. A szabályrendszer a kriptoeszköz fogalmának meghatározásánál a fentebb említett uniós irányelvjavaslat fogalomrendszerét vette át. Kiemelendő, hogy az új szabályozás – szemben a német és az olasz rendelkezésekkel – nem tesz különbséget a kriptoeszköz előállításából („bányászatából”) származó jövedelem és a kriptoeszköz átruházásából származó jövedelem között. Ezt a két gazdasági eseményt egységesen, a kriptoeszközzel végrehajtott ügyletből származó jövedelem kategóriája alatt adóztatja. Erre a jövedelemre a magyar szabályozás szerint 15%-os adómérték vonatkozik, ami a német és az olasz adóterheléshez képest alacsonynak számít. A jogalkotó több olyan jogintézményt vezetett be a magánszemélyek kriptoeszközeinek adózásával kapcsolatban, amik kifejezetten adózóbarátoknak tekinthetők (kis értékű ügyleti nyereség adómentessége, adókiegyenlítés, adóamnesztia). Figyelemmel arra, hogy a szabályozás új, a gyakorlat még nem kristályosodhatott ki.

²⁹ OECD (2019): *Model Tax Convention on Income and on Capital. Condensed Version 2017*. Paris, OECD. ISBN 9789264287952.

²⁰ Sztv. 3. § (9) bekezdés 11. pont.

²¹ A befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) 6. §.

²² A tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 61. § (9a) bekezdés.

²³ Sztv. 3. § (8) bekezdés 7. pont.

²⁴ Magyar Bankszövetség: Fogalomtár. Elérhető: <https://www.bankszovetseg.hu/fogalomtar/o.cshtml> (letöltve: 2022. 07. 28.).

²⁵ Sza tv. 67/A. § (1) bekezdés.

²⁶ Sza tv. 67/A. § (1) és Bszt. 6. § d) pont.

²⁷ Sza tv. 65. § (1) bekezdés.

²⁸ SIMON i. m. (9. lj.) 196.